

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA CRISTESCU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 13589/07)

Hotărâre

Strasbourg

10 ianuarie 2012

Definitivă

10/04/2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute de art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Cristescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Mihai Poalelungi, *judcător ad hoc*, Kristina Pardalos, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 29 noiembrie 2011,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 13589/07 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Ioan Cristescu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 28 februarie 2007, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de doamna M.-N. Olteanu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, Irina Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul pretinde, în special, că autoritățile române nu au asigurat executarea unei hotărâri judecătorești care îi acordă dreptul de vizitare a fiului său minor, Th.N.

4. La 21 septembrie 2010, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. S-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună (art. 29 § 1).

5. Având în vedere că judecătorul ales să reprezinte România, Corneliu Bîrsan, s-a abținut de la judecarea cauzei (art. 28), președintele Camerei I-a desemnat pe Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții).

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

6. Reclamantul s-a născut la 30 ianuarie 1959 și locuiește în București, România.

A. Contextul cauzei

7. Reclamantul a fost căsătorit cu I.R., iar cuplul a avut doi copii, C.I., născut la 19 decembrie 1992, și Th.N., născut la 13 august 1996.

8. După divorț și procedura de încredințare a copilului inițiată de I.R. la 21 martie 2001, Judecătoria Sectorului 1 București a decis, la 9 octombrie 2001, încredințarea copiilor mamei lor. Reclamantul a primit drept de vizitare a copiilor după următorul program: în primul și al treilea week-end din lună, de la ora 18, vineri, până la ora 18, sâmbătă; două săptămâni în vacanțele de vară; și o săptămână în vacanțele de iarnă.

În timpul acțiunii, s-au realizat două cercetări la domiciliul reclamantului și, respectiv, al I.R. Cercetările au concluzionat că minorii erau bine îngrijiți și că se dezvoltau conform vârstei. S-a notat că C.I., copilul mai mare, a început să locuiască cu reclamantul la 24 septembrie 2001 și că relația lor se baza pe o bună comunicare. Reclamantul și-a exprimat dorința ca C.I. să fie lăsat să locuiască cu el, având în vedere strânsa lor relație.

Instanța nu i-a audiat pe cei doi copii, dat fiind vârsta lor.

La pronunțarea hotărârii, instanța a luat în considerare probele prezentate, inclusiv cele două cercetări efectuate la domiciliu; a decis că mama a petrecut mai mult timp cu cei doi copii, dar a subliniat, de asemenea, că era în interesul superior al copiilor să fie încredințați mamei, în special având în vedere vârsta lor.

9. Reclamantul a introdus recurs împotriva hotărârii, reiterându-și dorința de a-i fi încredințat fiul său mai mare, C.I., cu care a avut o relație foarte apropiată.

La 21 mai 2001, Tribunalul București a modificat hotărârea primei instanțe cu privire la încredințarea lui C.I., care a fost încredințat astfel reclamantului, având în vedere alegerea copilului în această privință. Raționamentul primei instanțe cu privire la Th.N. a fost susținut fără să fie reevaluat, văzând că niciuna din părți nu a contestat partea respectivă din hotărâre. Raționamentul instanței a arătat că:

„În cazul de față, dincolo de orice îndoială, ambii părinți le oferă copiilor lor un mediu foarte bun de dezvoltare, atât financiar, cât și moral.

Faptul că în timpul căsniciei mama și-a dedicat mai mult timp copiilor a fost deoarece ea avea mai mult timp liber la dispoziție și deoarece, în mod tradițional, în orice familie, mama este cea care are grijă permanentă de copii, în special în primii ani de viață.

Rezultă că nu putem considera că tatăl nu și-a arătat interesul în creșterea și educarea copiilor.”

10. I.R. a introdus recurs împotriva hotărârii, argumentând, în special, că nu era în interesul superior al copiilor să fie separați. În susținerea cererii ei, aceasta a prezentat mai multe declarații date de cadrele didactice ale copiilor, și de psihologul E.I.V., care i-a examinat pe ambii copii; rapoartele au arătat, în special, că cei doi copii erau extrem de fericiți când se întâlneau, după cum era evident că aveau o relație foarte afectuoasă și că separarea lor i-a afectat pe amândoi:

„Conduita celor doi frați arată o relație foarte afectuoasă, iar despărțirea lor a generat o cădere nervoasă a lui C.I. [...]; separarea lor a fost foarte traumatizantă pentru ambii copii”.

În alt raport întocmit de E.I.V., era notat că Th.N. a suferit în urma relației conflictuale dintre părinți, și că:

„Starea conflictuală care a marcat divorțul părinților l-a afectat în mod evident pe copil. Copilul mai mic este stabil în prezent, chiar dacă resimte intens lipsa fratelui său mai mare.

Contactul rar pe care l-a avut cu tatăl său după separarea acestuia de mama sa a perturbat evident starea psihologică a copilului mai mic, din cauza încercărilor de a-i insufla o atitudine ostilă față de mamă și de a-i submina încrederea și afecțiunea față de ea.”

Cât despre reclamant, a prezentat o copie a raportul psihologic din 11 septembrie 2002, precum și un certificat medical emis la 16 septembrie 2002 cu privire la C.I., declarând că: băiatul era dezvoltat normal, prezenta un nivel de maturitate corespunzător vârstei și nu avea dificultăți de adaptare în urma separării părinților săi; tristețea văzută pe chipul său pentru câteva minute după ce și-a revăzut fratele mai mic dovedea faptul că avea reacții normale în cazul unor frați separați; și că C.I. și-a exprimat dorința de a locui cu tatăl său, chiar dacă își iubea fratele și mama.

11. Prin hotărârea definitivă din 25 octombrie 2002, Curtea de Apel București a menținut hotărârea tribunalului. Curtea a reținut că, având în vedere vârsta lui C.I., alegerea sa de a locui cu tatăl este relevantă și nu putea fi ignorată. Curtea a reținut, de asemenea, că era în interesul superior al copiilor ca părinții lor să facă tot posibilul ca cei doi frați să se vadă și să-și petreacă timpul împreună, fie la domiciliul mamei, fie la domiciliul reclamantului.

12. După refuzul lui I.R. de a-l lăsa pe reclamant să-l ia pe Th.N. din casa ei, cu motivul că nu voia „să plece din casa mamei lui”, reclamantul a cerut instanțelor să precizeze exact modul în care dreptul său de vizitare urma să fie pus în aplicare.

În hotărârea definitivă din 21 aprilie 2003, Tribunalul București a declarat că reclamantul avea dreptul să-l ia pe Th.N. din casa I.R. conform programului de vizită care a fost aprobat anterior de instanțe.

E. Procedura de executare

13. La 24 mai 2002 reclamantul a solicitat executarea silită împotriva I.R.; la 31 mai 2002, cererea sa a fost admisă de instanță.

14. Prima citare a fost, prin urmare, făcută de executorul judecătoresc pentru data de 28 iunie 2002; raportul oficial întocmit a notat absența I.R. de la domiciliu.

La 9 iulie 2002, executorul a cerut informații autorităților competente privind actuala reședință a I.R.

O altă citație a fost emisă la 23 august 2002; raportul întocmit la 4 octombrie 2002 în prezența executorului, a reclamantului și a unui polițist, a indicat că nimeni nu le-a deschis să intre să clădire, chiar dacă înăuntru s-au auzit zgomote și o voce.

15. Într-un alt raport emis la 16 mai 2003 executorul a notat că I.R. și Th.N. nu erau acasă.

Raportul oficial întocmit la 30 mai 2003 a notat afirmațiile I.R., conform cărora nu ea s-a opus vizitării de către reclamant a lui Th.N., ci, mai degrabă, copilul a fost cel care a refuzat orice contact cu tatăl său. Pentru ca relația tată-copil să ajungă la un nivel normal, I.R. a declarat că a făcut eforturi să-l încurajeze pe copil să crească mai aproape de tatăl lui. Părțile au convenit să le permită celor doi copii să se întâlnească într-un loc public mai întâi la 1 iunie 2003, în intervalul 18:00-21:00, și apoi în săptămânile care au urmat, sâmbăta și duminica, în intervalul 17:00-19:00, după care părinții au convenit noul program de vizite reciproce, astfel încât copiii să-și petreacă week-end-urile împreună, cu fiecare părinte în parte, în mod alternativ.

16. La 17 iunie 2003, I.R. a contestat raportul din 30 mai 2003, cerând, în special, suspendarea executării, din cauza pretinsului refuz al copilului de a pleca cu tatăl său. În

susținerea contestației, a invocat două rapoarte întocmite de psihologul E.I.V. la 2 aprilie și 16 iunie 2003 (a se vedea, de asemenea, infra, pct. 33).

La 14 iulie 2003, Tribunalul București a respins contestația I.R., susținând că anularea raportului întocmit de executor nu era justificată, în măsura în care motivele pe care se baza priveau chestiuni de fond ale disputei privind dreptul de vizitare.

Hotărârea a rămas definitivă prin nerecurare.

17. La 4 iulie 2003 părinții s-au întâlnit la biroul executorului și au convenit ca, în timpul vacanței de vară, copiii să locuiască în mod alternativ, câte două săptămâni, cu fiecare părinte. Cu toate acestea, I.R. nu a fost de acord cu perioada respectivă și s-a opus, astfel, cererii reclamantului ca Th.N. să stea cu el începând cu cel mai târziu 15 august 2003.

18. La 19 decembrie 2003, în prezența executorului, reclamantul a mers la domiciliul cunoscut al I.R., unde a vorbit cu mama I.R., care i-a spus că I.R. și Th.N. au plecat în vacanță cu o zi înainte.

19. La 19 martie 2004 reclamantul și executorul au mers la reședința cunoscută a I.R., unde l-au găsit pe tatăl I.R. Acesta i-a spus că I.R. și Th.N. nu erau acasă și le-a cerut să plece.

La 30 aprilie 2004, un alt raport a fost întocmit de către executor, notând refuzul lui Th.N. de a merge cu tatăl său la domiciliul acestuia.

20. La 6 iulie 2004, I.R. a contestat din nou executarea hotărârii din 2002, căutând să dovedească că executarea sa devenise imposibilă, având în vedere starea precară a sănătății lui Th.N., după cele două vizite la domiciliul tatălui din week-end-urile din 6 și 20 iunie 2004. La datele respective, copilul s-a întors la domiciliul lui I.R. bolnav și confuz. După efectuarea unor teste de urină, s-a descoperit că Th.N. a fost intoxicat cu benzodiazepină (prima dată) și cu nicotină (a doua oară).

Cu privire la pretensele incidente, I.R. a făcut o plângere penală împotriva reclamantului, acuzându-l că a pus în pericol integritatea fizică a lui Th.N. (a se vedea infra, pct. 30).

La 20 septembrie 2005, Judecătoria Sectorului 1 București a respins cererea I.R., susținând că, în cadrul contestației la executarea silită, părțile nu pot prezenta probe privind fondul hotărârii ce se execută. Mai mult, instanța a susținut că I.R. nu și-a dovedit în nici un fel acuzațiile împotriva reclamantului.

21. I.R. a introdus recurs împotriva acestei hotărâri, reiterându-și susținerile că reclamantul a pus în pericol starea de sănătate a lui Th.N., făcând astfel imposibilă continuarea executării hotărârii contestate care-i permitea acestuia dreptul de vizitare.

La 12 aprilie 2006, Tribunalul București a respins recursul. În hotărârea definitivă, tribunalul a reținut că:

„Într-adevăr, au fost depuse la dosar documente medicale care dovedeau că, într-o anumită perioadă de timp, minorul a avut în corp substanțe toxice; totuși, nu poate fi imputată vreo vină sau neglijență tatălui în această privință; prin urmare, nu există nici un impediment pentru punerea în aplicare a drepturilor sale de vizitare.”

22. Între timp, la 30 noiembrie 2005, reclamantul, în prezența executorului, a mers la reședința cunoscută a I.R., unde a aflat că I.R. se mutase într-un loc necunoscut. În consecință, la 6 decembrie 2005, executorul a cerut autorităților competente să îl informeze despre noua reședință a I.R. Răspunsul autorităților din 22 decembrie 2005 a indicat reședința I.R., așa cum este notată în registrele oficiale.

La 20 ianuarie 2006 reclamantul și executorul au mers la acea adresă, unde au aflat că imobilul fusese vândut unor terți în iunie 2005.

La 23 ianuarie 2006, executorul a cerut informații actualizate autorităților competente privind reședința actuală a I.R.; totuși, între timp, la 19 ianuarie 2006, I.R. a trimis o scrisoare executorului, anunțându-i lui și reclamantului noua reședință. A informat, de asemenea, executorul că acțiunea de suspendare a executării hotărârii din 2002 care îi acordă

reclamantului drept de vizitare încă era pendinte (a se vedea infra, pct. 31-38) și astfel a cerut executorului să evite orice tip de hărțuire a lui Th.N. până la soluționarea cererii.

23. La 30 noiembrie 2006, I.R. l-a anunțat oficial pe reclamant că poate veni să-l viziteze pe Th.N. În răspunsul său trimis la 15 decembrie 2006, prin intermediul biroului executorului, reclamantul și-a exprimat mulțumirea că, după atâta timp, I.R. a înțeles în sfârșit că încercările ei persistente de a-i obstrucționa dreptul de vizitare erau dăunătoare pentru copii.

24. Reclamantul a susținut, de asemenea, că încercările sale de a obține informații despre activitatea copilului la școală au fost fără succes. El a pretins că conducerea școlii private pe care o frecventa Th.N. i-a refuzat în mod consecvent dreptul de a-și vizita copilul la școală, având în vedere conținutul hotărârii din 2002, care-i acorda drept de vizitare ce putea fi exercitat numai conform programului prevăzut în hotărâre.

25. Reclamantul a făcut plângere primului ministru, la 11 martie 2004, în ceea ce privește pretinsa încălcare a drepturilor sale părintești de către școală (plângerile fiind apoi trimise parchetului pentru o nouă investigație) și inspectoratului școlar, la 7 aprilie 2004. Reclamantul nu a furnizat alte detalii în această privință.

C. Plângerile penale făcute de părți

1. Plângerile formulate de reclamant

26. Reclamantul a formulat o plângere penală împotriva I.R., acuzând-o că nu a respectat prevederile unei hotărâri judecătorești definitive executorii. La 10 septembrie 2003, reclamantului i s-a comunicat că, la 27 mai 2003, procurorul a finalizat ancheta, stabilind că acțiunile respective nu atrăgeau răspunderea penală, și i-a aplicat lui I.R. o amendă administrativă de 5 000 000 lei românești – aproximativ 130 EUR.

27. La 16 septembrie 2003 reclamantul a formulat a doua plângere penală, cu pretenții similare. Au fost audiate mai multe persoane, procurorul hotărând în final, la 30 iunie 2004, să nu mai continue urmărirea penală, reieșind din dosarul cauzei că nu vina mamei, ci mai degrabă lipsa dorinței copilului de a-și vedea tatăl a împiedicat executarea hotărârii în litigiu.

28. La 3 decembrie 2003, reclamantul a formulat o altă plângere similară. Procurorul a decis, la 17 martie 2004, să nu o trimită în judecată pe I.R., având în vedere că probele prezentate au demonstrat că Th.N. nu a vrut să-și vadă tatăl, deoarece fusese traumatizat de separarea părinților lui. Acea decizie a fost menținută de procurorul-șef la 30 iunie 2004.

29. La 13 iunie 2004, reclamantul a formulat o altă plângere penală, acuzând-o pe mama copiilor că ar fi pus în pericol dezvoltarea morală și fizică a lui Th.N. și că l-ar fi acuzat în mod calomnios când a pretins că i-ar fi dat medicamente lui Th.N. în cele două săptămâni în care copilul a stat la el (a se vedea infra, pct. 30).

La 24 octombrie 2005, reclamantul a formulat o altă plângere penală împotriva I.R., acuzând-o din nou că nu i-ar fi permis să-și vadă copilul, pe Th.N., nerespectând astfel hotărârea din 2002 care i-a acordat drept de vizitare. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, că, în urma indicațiilor date de I.R., directoarea școlii urmate de Th.N. nu i-a permis să intre în clădire și a refuzat să vorbească cu el despre activitatea fiului său la școală, spunându-i să se adreseze școlii numai în scris.

În declarația dată în fața procurorului la 24 noiembrie 2006, I.R. a declarat că motivul pentru care reclamantul nu-l putea vedea pe Th.N. era că acesta nu dorea să-și vadă tatăl și ori de câte ori era anunțat că urma să se întâlnească cu el „se panica și era afectat”. De asemenea, ea și-a exprimat bunăvoința de a comunica cu reclamantul, pentru a preveni orice neînțelegere, care ar fi rănit ambii copii.

Cele două plângeri penale menționate au fost conexe la 26 martie 2009; la 31 martie 2009, procurorul a emis o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale față de I.R., reținând că probele prezentate arătau că I.R. a dat întotdeauna dovadă de bunăvoință, făcând eforturi

pentru a facilita contactul dintre reclamant și Th.N., dar că acesta din urmă a refuzat să se vadă cu tatăl său deoarece se simțea amenințat în prezența lui.

Procurorul a respins și plângerile cu privire la pretinsa acuzare calomnioasă, considerând că I.R. nu a avut intenția de a-l defăima pe reclamant, actele ei fiind motivate numai de dorința de a apăra interesul superior al copilului Th.N., căruia atunci i-au fost găsite substanțe toxice în organism, conform examinărilor medicale la care a fost supus copilul (a se vedea infra, pct. 30).

2. Plângerile formulate de I.R.

30. La o dată neprecizată din iunie 2004, I.R. a formulat o plângere penală împotriva reclamantului. Ea a susținut că, după ce a petrecut week-end-ul din 4-6 iunie 2004 cu tatăl său, Th.N. s-a întors acasă cu o stare generală de confuzie și oboseală. Examinarea medicală realizată a doua zi a arătat că Th.N. fusese intoxicat cu benzodiazepină.

La 20 iunie 2004, când a luat copilul de la tatăl său, cu care Th.N. a stat un week-end, copilul era din nou obosit. Examinarea medicală făcută în acea seară nu a indicat semne de benzodiazepină; totuși, o examinare făcută a doua zi dimineață a indicat nicotină în organismul copilului.

Autoritățile de anchetă au cerut Institutului de Medicină Legală întocmirea unui raport de expertiză. La 24 august 2004, I.R. a mers la institut și a declarat că refuză examinarea lui Th.N. Raportul a fost întocmit pe baza documentelor medicale existente, notând că sursa și contextul ambelor intoxicații nu puteau fi stabilite. Deoarece minorul nu a fost examinat, nu s-a putut formula nicio concluzie cu privire la posibile acte violente asupra lui sau urmări ale vreunui tratament medical.

Decizia de neîncepere a urmăririi penale emisă de procuror la 15 februarie 2006 s-a întemeiat pe faptul că probele prezentate nu au arătat dincolo de orice îndoială semne de neglijență sau omisiune gravă imputabile reclamantului în exercitarea drepturilor sale părintești în ceea ce privește incidentele din iunie 2004.

I.R. a contestat decizia în fața instanțelor. Cererea a fost respinsă ca tardivă la 8 februarie 2007 de către Judecătoria Sectorului 2 București.

D. Acțiuni civile introduse de I.R. pentru redefinirea drepturilor părintești

1. Acțiunile introduse în 2002

31. La 7 noiembrie 2002, I.R. a cerut în instanță să i se acorde dreptul de vizitare a lui C.I.; a cerut, de asemenea, modificarea condițiilor de vizită ale reclamantului în privința lui Th.N., pentru a se stabili în zilele de sâmbătă ale lunii, în intervalul 14:00-18:00. Ea a susținut că această schimbare era necesară având în vedere „influența negativă” pe care o avea reclamantul asupra copilului, care se temea că va fi luat de lângă mama lui și care, de fiecare dată când i se spunea că va pleca cu tatăl său, avea coșmaruri, stări de anxietate și plânsete.

32. La 3 martie 2003, după vizita unui asistent social la domiciliul ambilor părinți, a fost întocmit un raport în care se menționa că:

„Mama este preocupată de creșterea și educarea lui Th.N.; amândoi au o relație bună, bazată pe afecțiune și comunicare. În opinia mamei, tatăl poate să-l viziteze pe Th.N. la ea acasă și în prezența ei, de teamă că, dacă l-ar lăsa pe copil singur la domiciliul tatălui, acesta ar putea avea o influență nefastă asupra copilului.

Mama a declarat că a încercat să aibă relații persoanele cu minorul C.I., dar a fost împiedicată de tată, care nu i-a permis să intre la el în casă și care a creat o proastă imagine despre ea în mintea copilului.”

Observând că C.I. se bucura de „condiții de trai optime” la domiciliul tatălui, asistentul social a notat că cei doi aveau o relație armonioasă, bazată pe afecțiune și înțelegere reciprocă. Reclamantul a declarat că dorea să aibă o relație mai apropiată cu celălalt copil al său, Th.N.,

dar din cauza atitudinii mamei lui, acest țel a devenit de neatins. C.I. își exprimase dorința de a petrece mai mult timp cu fratele lui, pe care îl iubea cu adevărat.

Asistentul social a notat, de asemenea, că directorul grădiniței urmate de Th.N. l-a informat că reclamantul era interesat de activitatea fiului său și că „i se permitea uneori să vorbească cu copilul, dar numai în prezența altei persoane”.

Concluzia raportului sublinia faptul că cei doi frați aveau o relație foarte apropiată și că ambii părinți arătau afecțiune și grijă față de cei doi copii, ambii exprimându-și deplina receptivitate de a dezvolta o relație mai apropiată cu copilul care locuia cu celălalt părinte.

Cererea I.R. de întocmire a unui raport psihologic al lui Th.N. a fost refuzată de instanță la 6 martie 2003 ca nefiind necesară.

33. Ulterior, I.R. a depus la dosar două avize psihologice emise de psihologul E.I.V., care l-a văzut și examinat pe Th.N. începând cu noiembrie 2001, imediat după ce a fost separat de fratele lui. În raportul din 2 aprilie 2003, psihologul declara:

„Minorul (Th.N.) este un copil inteligent, care încearcă să înțeleagă situația, dar frica de a fi separat de mama lui, așa cum s-a întâmplat cu celălalt frate, îi cauzează stări de anxietate, plânsete, coșmaruri și urinări nocturne.

Starea lui actuală este provocată și de vizitele neprogramate ale tatălui, copilul simțindu-se amenințat de o posibilă răpire, având în minte experiența fratelui său. Relația lui cu tatăl s-a deteriorat și din cauza cuvintelor jignitoare folosite în relația cu I.R. și a comportamentului său agresiv față de mamă în prezența copilului.

Minorul nu vrea să fie vizitat de tată, nici chiar în prezența fratelui său, din cauza faptului că fratele (C.I.) a încercat de mai multe ori să îl convingă că este bine să locuiască cu tatăl deoarece „la tati nu trebuie să respecti regulile mamei: nu trebuie să te speli pe dinți, nu trebuie să înveți, nu trebuie să iei lecții de pian”; fratele lui l-a pus să jure, de asemenea, că la vârsta de 10 ani se va muta cu ei.”

Într-un alt raport emis la 16 iunie 2003, același psiholog a notat următoarele:

„L-am reexaminat pe Th.N., văzând că au apărut noi atacuri de anxietate, episoade de urinare nocturnă și scrâșniri din dinți.

Am observat că aceste simptome au apărut după ce copilul a fost vizitat de tatăl său, care era însoțit de fratele lui (C.I.), împreună cu executorul și avocatul tatălui. Copilul avea dificultăți în relatarea incidentului, deoarece se teme de „domnii care îl forțează să meargă la tatăl său”.

Simptomele prezentate sunt cauzate, pe de o parte, de faptul că relația sa cu tatăl s-a deteriorat și, pe de altă parte, de brutalitatea folosită la executarea condițiilor de vizită [ale tatălui].

Se observă o stare pronunțată de anxietate din partea copilului când se află în prezența tatălui și o schimbarea majoră în relația lor.”

34. Reclamantul a contestat argumentele I.R., afirmând, în special, că era imposibil ca el să fi exercitat o influență negativă asupra copilului Th.N., de vreme ce nu era niciodată în jurul lui pentru că nu era lăsat să-l vadă. Mai mult, în puținele dăți când s-au întâlnit au fost în prezența executorului sau a personalului școlii copilului. Încercările sale constante de a-l vedea pe Th.N. au fost subminate de schimbările repetate de către I.R. ale domiciliului și grădiniței copilului, apoi a școlii, schimbări de care nu a fost niciodată anunțat.

35. La 22 mai 2003, C.I. a fost audiat de instanță în camera de consiliu, unde a declarat că ar vrea să fie vizitat la domiciliul său numai de fratele lui Th.N., și nu de mamă.

36. La 9 octombrie 2003, Judecătoria Sectorului 2 București a admis parțial cererea I.R. de a-l vizita pe C.I. în fiecare week-end, în intervalul de vineri ora 18:00 până sâmbătă ora 18:00, timp de două săptămâni în vacanța de vară și o săptămână în vacanța de iarnă. Instanța a respins cererea I.R. de modificare a condițiilor de vizită ale reclamantului în privința lui Th.N. ca nefondată, reținând că circumstanțele care au fost luate în considerare de instanțe în acțiunile anterioare cu privire la dreptul de vizitare nu s-au schimbat.

37. I.R. a introdus recurs împotriva hotărârii, reiterându-și cererea de a i se permite reclamantului să-l viziteze pe Th.N. numai o zi pe lună, sâmbăta, în intervalul 14:00-18:00.

La 25 martie 2004, Curtea de Apel București a respins recursul I.R., susținând că programul de vizite propus de ea nu este corect, având în vedere că și ea are dreptul să-l viziteze pe celălalt copil, C.I., mai mult de câteva ore pe lună. Mai mult, I.R. nu a dovedit că

circumstanțele evaluate de instanțe în 2002, când s-a stabilit dreptul de vizitare al reclamantului, s-ar fi schimbat în asemenea mod încât să-i fie modificat acest drept.

Într-o opinie separată, judecătorul M.R. a declarat că trebuie reduse condițiile de vizită în ceea ce-l privește pe Th.N. I.R. a adus suficiente dovezi că Th.N. a fost traumatizat psihologic de separarea de fratele lui și că era convins că această separare a fost cauzată de tată, care voia să-l separe și pe el de mama sa; în același timp, în procedura de executare a dreptului său de vizitare cu ajutorul executorului, tatăl l-a amenințat pe copil că îl va lua cu ajutorul poliției dacă nu venea de bună voie cu el; există probe la dosar (declarații ale martorilor și ale psihologului) care arată că Th.N. avea atacuri de anxietate, coșmaruri și urinări nocturne, din cauza fricii de a nu fi separat de mama lui și din cauza amenințării că va fi răpit. Din această perspectivă, judecătorul a considerat că copilul avea nevoie de un mediu mai stabil și că se dezvoltă bine în ambianța creată de mama și bunicii săi materni.

38. I.R. a formulat recurs. La 9 martie 2009, recursul a fost respins de Curtea de Apel București ca nesusținut.

2. Acțiunile introduse în 2006

39. La 22 decembrie 2006, I.R. a depus o cerere pentru a i se acorda statutul de părinte rezident în privința fiului ei C.I.

A declarat că, la 20 decembrie 2006, C.I. a plecat de la domiciliul tatălui și s-a mutat la ea și, implicit, la fratele său Th.N. și noua ei familie (soțul ei și gemenii lor de câteva luni).

I.R. a pretins că, în urma relației ei tensionate cu reclamantul, astfel cum reiese din mai multe plângeri penale pe care acesta le-a formulat împotriva ei, i-a fost foarte greu să păstreze legătura cu C.I., ceea ce i-a împiedicat și pe cei doi copii să petreacă mai mult timp împreună. În toamna anului 2006, fiul ei mai mare i-a spus că vrea să se mute cu ea, să locuiască cu ea și cu fratele ei mai mic. Dorința lui a fost, se pare, motivată de relația puternică și plină de afecțiune pe care o avea cu fratele său, dar și de faptul că se simțea neglijat și prost tratat acasă, de la venirea în casă a noii prietene a tatălui său și a fiului acesteia în vârstă de unsprezece ani.

40. Reclamantul a negat aceste afirmații. El a repetat că I.R. a fost cea care a împiedicat dezvoltarea unei relații normale între frați nepermițându-i să-l ia pe Th.N. conform programului aprobat în 2002 de către instanțe.

Reclamantul a formulat o cerere reconvențională, cerând ca Th.N. să-i fie încredințat, argumentând, în special, că I.R. nu poate avea grijă de toți cei patru copii ai ei, având în vedere faptul că avea multe alte responsabilități (I.R. este medic, profesor, mamă și soție). Mai mult, era important pentru copii să fie crescuți de tatăl lor adevărat, și nu de un „tată surogat”, noul soț al I.R.

41. La 5 februarie 2007 un raport a fost întocmit de asistentul social care a vizitat domiciliile ambilor părinți și a interogat părțile.

Raportul repeta faptul că trecutul intens, cu dispute al părților a agravat în mod decisiv și a tensionat relația dintre părți, pe de o parte, și dintre ele și copii, pe de altă parte. Aceste incidente au contribuit, de asemenea, la faptul că cei doi frați nu s-au putut vedea atât de des cât ar fi vrut.

Asistentul social l-a audiat și pe C.I., care a spus că:

„a decis în disperare să fugă din casa tatălui său cu taxiul, deoarece se simțea neglijat, izolat, ofensat; nu avea voie să vorbească cu mama și cu fratelui lui Th.N., nu avea voie să cheme prietenii la el, nu avea o relație bună cu prietena tatălui său, nici cu fiul acesteia, care a locuit cu ei în ultimii trei ani; mai mult, el (C.I.) era nerăbdător să-i vadă pe frații lui gemeni și să petreacă mai mult timp cu bunicii materni, pe care nu-i mai văzuse în ultimii cinci ani.”

Raportul a notat că, în timpul vizitei asistentului social, C.I. părea foarte fericit că locuiește în casa mamei lui, împreună cu toți frații săi, pe care îi iubea, și cu soțul mamei lui,

care era foarte deschis și atașat de copii. Și-a exprimat în termeni categorici intenția de a rămâne cu mama sa. A declarat că tatăl său a venit de trei ori să-l vadă la școală și l-a făcut să înțeleagă că nu se opune dorinței lui de a rămâne cu mama.

În concluzie, raportul a recomandat acordarea statutului de părinte rezident I.R. în privința lui C.I., nu numai pentru că aceasta era dorința cea mai puternică a copilului, ci și pentru că, în noua familie, copilul a fost primit cu multă dragoste, făcându-l să simtă că face parte din ea și că este protejat.

42. La 8 martie 2007, cei doi copii, de zece și paisprezece ani la vremea aceea, au fost audiați de instanță, separat și în camera de consiliu. Judecătorul a notat declarațiile lui Th.N., conform cărora:

„locuia cu mama lui și cu soțul ei, pe care îl iubea mai mult decât pe tatăl lui; tatăl lui a venit de mai multe ori să-l ia;

- cu doi sau trei ani în urmă, și-a petrecut week-end-ul cu tatăl lui și nu a fost lăsat să doarmă cu fratele lui, C.I., ci a dormit cu tatăl său; a doua zi, îi era rău și când a fost dus la spital de mama lui, s-a arătat că fusese intoxicat cu nicotină; înainte de acel week-end, a mai petrecut două week-end-uri cu tatăl său, dar nu i s-a întâmplat nimic;

- anul trecut, pe 6 decembrie, a mers la poliție cu mama sa, pentru a se întâlni cu tatăl său; a spus că nu vrea să locuiască cu acesta, deși polițistul a insistat să o facă;

- de multe ori tatăl său a vorbit urât despre mama lui, spunându-i să nu mai stea cu ea;

- înainte de separarea părinților, l-a văzut pe tatăl său strângându-o de gât pe mama sa.”

La rândul său, C.I., a declarat că:

„- când părinții lui s-au separat, a decis să plece cu tatăl său, pentru că i s-a spus că mama lui fura bani și că nu avea grijă de el și îl va maltrata; a asistat la câteva scene violente în care tatăl său o forța pe mama lui să-i spună unde sunt banii;

- fratele lui s-a simțit rău după ce l-a vizitat pe tată, apoi tatăl său i-a arătat o hârtie, spunând că era dovada că mama lui îi dăduse droguri fratelui său;

- la domiciliul tatălui său s-a simțit ca o povară; tatăl său nu era interesat de el, nu-l ajuta la teme, nu îl întreba niciodată cum se descurca la școală, nu a fost niciodată ținut în brațe cât timp a stat la tatăl lui;

- mama avea grijă de el, îl ajuta la teme, îi cumpăra haine, îl îmbrățișa și săruta;

- simțea că nu se poate plânge nimănui în privința acestor lucruri; își vedea mama numai la școală, iar tatăl său îi spunea lucruri urâte despre ea; îi era frică să spună cuiva de teamă ca tatăl său să nu audă și să nu-l bată;

- tatăl său l-a bătut când a luat o parte din porția lui de mâncarea [a tatălui]; de atunci, respecta toate regulile, de teamă să nu fie bătut;

- înainte să plece la domiciliul mamei lui, și-a avertizat tatăl că pleacă dacă continuă să se poarte în felul acesta, și tatăl său i-a spus că dacă pleacă să nu se mai întoarcă;

- după ce s-a mutat la mama lui, tatăl său îl vizita la școală în fiecare săptămână, promițând că se schimbă, dând vina pe stresul de la muncă pentru comportamentul său;

- dacă se poate, ar vrea să nu-l mai vadă pe tatăl său.”

Mai mulți martori au fost audiați, spunând în principal că cei doi frați erau foarte bine îngrijiți de mama lor și că amândoi erau fericiți împreună.

43. La 5 aprilie 2007, Judecătoria Sectorului 2 București a admis cererea I.R. de a i se acorda statutul de părinte rezident în privința lui C.I.; în același timp, instanța i-a permis reclamantului să-și exercite dreptul de vizitare în primul și al treilea week-end din lună, de vineri ora 18:00 până sâmbătă ora 18:00, dar și timp de două săptămâni în vacanța de vară și o săptămână în vacanța de iarnă.

Astfel, instanța a susținut că era în interesul superior al minorului să locuiască cu părintele de care se simțea mai apropiat:

„Chiar presupunând că minorul C.I. doar și-a imaginat un scenariu complet de abuz și neglijență din partea tatălui, faptul că a reprodus același scenariu mai multor persoane, după cum reiese din probe, a dovedit existența unei alterări grave a comunicării dintre el și tată.”

Luând în considerare alegerea copilului, dar și interesul superior al acestuia, în baza dosarului, instanța a reținut că C.I. trebuie să rămână cu mama, permițând reclamantului să-l vadă conform programului identic cu cel stabilit în privința lui Th.N. Instanța a susținut, de asemenea, că eforturile concurente din partea ambilor părinți erau esențiale pentru îmbunătățirea relației tatălui cu cei doi copii ai săi.

Refuzând cererea reclamantului de încredințare a lui Th.N., instanța a reținut:

„Disputele dintre părți cu privire la executarea hotărârii care acordă tatălui drept de vizitare nu sunt un motiv rezonabil pentru a justifica o schimbare cu privire la încredințarea lui Th.N.; tatăl are la dispoziție mai multe mijloace procedurale pentru abordarea neexecutării unei hotărâri, dar trebuie să găsească și mijloacele potrivite care să-i permită să se apropie de copil, în vreme ce datoria mamei este să explice copilului importanța de a păstra legătura cu tatăl său.”

44. Hotărârea a rămas definitivă prin nerecurare.

E. Alte acțiuni judiciare

45. La 16 martie 2006, reclamantul a formulat o acțiune civilă, solicitând executarea hotărârii definitive și aplicarea unei amenzi în cazul nerespectării acesteia.

46. La 26 septembrie 2006, instanța l-a audiat pe Th.N. în camera de consiliu. Th.N. a spus că îi era teamă de tatăl său și că nu voia să-l vadă. A declarat, de asemenea, că tatăl său nu a fost niciodată violent cu el.

47. Prin hotărârea definitivă din 28 septembrie 2006, Judecătoria Sectorului 1 București a admis pretențiile reclamantului.

Instanța a reținut că relația profund conflictuală dintre părți, dovedită și de numeroasele plângeri penale formulate de una împotriva celeilalte, a avut grave repercusiuni negative asupra ambilor copii, care au fost folosiți de părinți ca arme ale unuia împotriva celuilalt și, în această privință, ambii părinți sunt vinovați. Totuși, proasta impresie a lui Th.N. despre tatăl său și teama lui constantă au fost cauzate, cel puțin parțial, de I.R., deoarece copilul locuia cu aceasta și avea o puternică autoritate morală asupra lui. Instanța a susținut astfel că I.R. trebuie să plătească statului amenda de 20 Lei (aproximativ 0.75 euro) pe zi, pentru fiecare zi în care nu respectă hotărârea contestată.

La 20 februarie 2007, Tribunalul București a respins recursul introdus de I.R. ca inadmisibil.

II. Dreptul intern relevant

48. Dispozițiile legale interne relevante sunt stabilite în hotărârile Curții în cauzele *Lafargue împotriva României* (nr. 37284/02, pct. 64-69, 13 iulie 2006) și *Costreie împotriva României* (nr. 31703/05, pct. 55-58, 13 octombrie 2009). Rolul și atribuțiile autorităților publice locale pentru asistență socială și protecția copilului, precum și dispozițiile relevante din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, sunt descrise în hotărârea *Amanalachioai împotriva României* (nr. 4023/04, pct. 56 și 59, 26 mai 2009).

În drept

I. Sfera de aplicare

49. În temeiul art. 8, dar și a art. 6 § 1 și a art. 13 din convenție, reclamantul s-a plâns că autoritățile naționale nu și-au respectat obligația de a asigura executarea hotărârii definitive care îi acordă dreptul de vizitare lui Th.N. și că legea națională nu prevedea nicio cale de atac eficientă în acest caz.

50. În circumstanțele acestei spețe și având în vedere modul în care reclamantul și-a formulat pretențiile, Curtea consideră că principala problemă juridică ridicată de această cerere privește dreptul reclamantului de respectare a vieții de familie, astfel cum este protejat de art. 8 din convenție. Prin urmare, Curtea consideră că examinarea trebuie să vizeze exclusiv problema ridicată în temeiul art. 8 din convenție și că, prin urmare, nu este necesar să se examineze dacă a fost încălcat art. 6 § 1 și art. 13 din convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kamil Uzun împotriva Turciei*, nr. 37410/97, pct. 64, 10 mai 2007; *Raban împotriva României*, nr. 25437/08, pct. 23, 26 octombrie 2010; și *Macready împotriva Republicii Cehe*, nr. 4824/06 și 15512/08, pct. 41, 22 aprilie 2010).

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din convenție

51. Reclamantul s-a plâns de încălcarea dreptului la respectarea vieții sale de familie ca urmare a neexecutării hotărârii definitive care îi acorda dreptul de vizitare a copilului său minor, Th.N. Art. 8 din convenție este redactat în felul următor:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

52. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 a) din convenție. În continuare, Curtea subliniază că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

53. Reclamantul s-a plâns de încălcarea dreptului la respectarea vieții sale de familie ca urmare a neexecutării hotărârii definitive care îi acorda dreptul de vizitare a copilului său minor, Th.N. și că autoritățile naționale competente nu au reușit să-l asiste în mod eficient la executarea drepturilor sale părintești.

Reclamantul a argumentat în continuare că instanțele naționale, civile și penale, nu au reușit să soluționeze imediat și fără întârziere numeroasele cereri și plângeri depuse de ambii părinți, permițând astfel amânări considerabile ale acțiunii. Încercările de executare, în care reclamantul a fost asistat de executor, s-au dovedit ineficace. Conducerea școlii lui Th.N. a refuzat orice dialog sau sprijin al reclamantului în vederea îmbunătățirii relației sale cu Th.N. Serviciile sociale nu s-au implicat în încercarea de a facilita executarea hotărârii respective.

În același timp, autoritățile nu au reușit să ia măsuri eficiente împotriva I.R. pentru repetatele încercări de a împiedica exercitarea dreptului reclamantului de vizitare, astfel cum era stabilit prin hotărârea definitivă.

Contestând argumentele Guvernului cum că I.R. a arătat o dorință adevărată de a facilita relația dintre reclamant și Th.N., reclamantul a enumerat pretențiile încercări ale mamei de a împiedica executarea hotărârii, inclusiv acțiunea acesteia pentru restricționarea dreptului lui de vizitare, schimbările ei succesive ale domiciliului și școlii urmate de copil și înțelegerea la care ea a ajuns cu conducerea școlii de a-l ține pe reclamant departe de fiul său. Și-a reiterat convingerea că I.R. l-a influențat negativ pe Th.N., făcându-l pe copil să aibă o proastă impresie despre el, tatăl lui.

Reclamantul nu a fost de acord cu opinia Guvernului, în sensul că nu a fost destul de diligent în realizarea procedurii de executare. În acest sens, a menținut că nu se putea

presupune că este posibil să întrerupă toate activitățile profesionale – în spitalul în care muncea sau la universitatea la care predă, precum și participarea la conferințele internaționale – pentru a face cereri zilnice executorului, fiind sarcina acestuia din urmă să se ocupe de executare.

Reclamantul a argumentat, de asemenea, că modul în care relația lui cu celălalt copil, C.I., a evoluat nu a avut nici un impact asupra sarcinii autorităților statului de a-și îndeplini obligațiile pozitive prevăzute de art. 8 din convenție. În ultimii zece ani și-a văzut fiul Th.N. numai de trei ori. De asemenea, autoritățile nu și-au îndeplinit obligația de a le oferi îndrumare celor doi părinți în relația lor și de a-i ajuta să coopereze de dragul copiilor.

2. Guvernul

54. Admițând că neexecutarea unei hotărâri care îi acordă unui părinte dreptul de vizitare poate, în general, să constituie o încălcare a drepturilor garantate de art. 8 din convenție, Guvernul a susținut că, în speță, era necesar ca obligațiile pozitive ale statului să fie apreciate ținând seama de interesul superior al lui Th.N., luându-se totodată în considerare circumstanțele speciale ale cauzei, și anume faptul că nu numai părinții s-au separat după procedura de divorț și încredințare, ci și cei doi copii.

Hotărârea judecătorească de separare a celor doi frați a fost luată pe baza probelor disponibile în cauză, care au demonstrat că Th.N. era mai atașat de mamă, fiindu-i teamă de tatăl său. Cerând încredințarea numai a lui C.I., reclamantul a agravat de fapt separarea dintre cei doi copii, care a avut, în schimb, un efect negativ asupra impresiei lui Th.N. despre tatăl său.

Încercările reclamantului de executare a hotărârii care-i acordă drept de vizitare au fost sprijinite pe deplin de executor, care a depus eforturi continue în acest scop. Reacția executorului la fiecare cerere de executare a reclamantului a fost imediată. Mai mult, reclamantul nu a contestat niciodată în fața instanțelor acțiunile și/sau pretenziile omisiuni ale executorului.

După 23 ianuarie 2006, reclamantul nu a mai formulat nicio altă cerere către executor de executare a hotărârii respective.

În același timp, în încercările sale de a-l vizita pe Th.N., reclamantul nu a cerut niciodată asistența serviciilor sociale sau a unui psiholog, nici nu a considerat util sau benefic să-l ia pe C.I. cu el când mergea să-l viziteze pe Th.N., deși a fost pe deplin conștient că cei doi copii aveau o relație foarte apropiată. Atitudinea reclamantului a rămas aceeași, în ciuda faptului că instanțele interne, susținându-i drepturile părintești, au subliniat că era nevoie de o abordare delicată, perseverentă și grijulie în aceste cazuri, împreună cu o bună cooperare între părinți.

Guvernul a argumentat, în continuare, că numai conduita inadecvată a reclamantului și a fostei sale soții a cauzat deteriorarea relației acestuia cu Th.N. Mai mult, în urma modului lipsit de tact în care reclamantul i-a abordat pe ambii săi copii, nu numai că nu s-a îmbunătățit relația cu Th.N., dar până și C.I., care la început a fost atașat mai mult de el, a ajuns să plece din casa lui pentru a locui cu mama și cu frații săi mai mici.

În acest context delicat și având în vedere atitudinea constantă a lui Th.N. de respingere a tatălui său, autoritățile statului și-au îndeplinit obligațiile pozitive prevăzute de art. 8, recunoscând că uneori interesul superior al copilului ar putea prevala asupra interesului părintelui.

Guvernul a concluzionat referindu-se la jurisprudența Curții, unde s-a subliniat că acolo unde relația cu părintele pare să amenințe interesul superior al copilului sau să aducă atingere acelor drepturi, este de datoria autorităților naționale să echilibreze relația dintre ei [s-a citat *Sylvester împotriva Austriei*, nr. 36812/97 și 40104/98, 24 aprilie 2003; *Hokkanen împotriva Finlandei*, 23 septembrie 1994, Seria A nr. 299-A; și *Kallo împotriva Ungariei*, (dec.), nr. 70558/01, 14 octombrie 2003]. Asta a fost, de fapt, ceea

ce autoritățile naționale au făcut în acest caz, ținând seama de refuzul constant al lui Th.N. de a-l vedea pe tatăl său.

B. Motivarea Curții

1. Principii generale

55. Curtea reiterează, pentru început, faptul că dreptul părintelui și al copilului de a se bucura unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al „vieții de familie” în sensul art. 8 din convenție (a se vedea, printre alte autorități, *Monory împotriva României și Ungariei*, nr. 71099/01, pct. 70, 5 aprilie 2005).

56. De asemenea, Curtea reiterează faptul că scopul esențial al art. 8 este de a proteja persoanele particulare împotriva actelor arbitrare ale autorităților publice. În plus, există obligații pozitive inerente „respectării” efective a vieții de familie. În ambele contexte, trebuie avut în vedere echilibrul just ce trebuie realizat între interesele concurente ale persoanei și cele ale comunității, iar în ambele contexte statul beneficiază de o anumită marjă de apreciere (a se vedea *Keegan împotriva Irlandei*, 26 mai 1994, pct. 49, seria A nr. 290).

57. În ceea ce privește obligația statului de a lua măsuri pozitive, Curtea a hotărât că, în cauzele care privesc punerea în aplicare a dreptului de vizitare al unuia dintre părinți, art. 8 include dreptul părintelui de a lua măsuri cu scopul de a-și vedea copilul și obligația autorităților naționale de a facilita întâlnirea acestora, în măsura în care interesul copilului impune să se facă tot posibilul pentru a fi păstrate relațiile personale și, după caz, pentru a „reîntregi” familia; statul are o obligație de mijloace, nu una de rezultat (a se vedea, printre alte autorități, *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, nr. 31679/96, pct. 94; CEDO 2000-I; *Nuutinen împotriva Finlandei*, nr. 32842/96, pct. 127, CEDO 2000-VIII; *Hokkanen împotriva Finlandei*, 23 septembrie 1994, pct. 55, seria A nr. 299-A; *Gnahoré împotriva Franței*, nr. 40031/98, pct. 59, CEDO 2000-IX; și *Nistor împotriva României*, nr. 14565/05, pct. 70, 109, 2 noiembrie 2010).

58. În cauzele care privesc executarea unor hotărâri din sfera dreptului familiei, Curtea a hotărât, în repetate rânduri, că esențial este dacă autoritățile naționale au luat toate măsurile necesare pentru a facilita executarea, atât cât se poate cere în mod rezonabil în circumstanțele specifice fiecărei cauze (a se vedea *Hokkanen*, citată anterior, pct. 53; *Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 96; *Nuutinen*, citată anterior, pct. 128; și *Sylvester*, citată anterior, pct. 59). Caracterul adecvat al măsurilor luate trebuie să fie apreciat în funcție de rapiditatea punerii acestora în aplicare, având în vedere că trecerea timpului poate avea consecințe iremediabile pentru relația dintre copil și părintele care nu locuiește cu el; în același timp, nu trebuie exclusă aplicarea unor sancțiuni în cazul unui comportament necorespunzător din partea părintelui cu care locuiește copilul, deși nu este de dorit aplicarea unor măsuri coercitive împotriva copiilor în acest domeniu delicat (a se vedea, *Ignaccolo-Zenide*, citată anterior, pct. 102 și 106).

59. În continuare, Curtea reiterează faptul că participarea activă a părinților în acțiunile care îi privesc pe copii este obligatorie în temeiul art. 8 din convenție pentru a asigura protecția intereselor acestora și că, în cazul în care un reclamant solicită punerea în executare a unei hotărâri judecătorești, atât comportamentul acestuia, cât și cel al instanțelor, reprezintă un factor relevant ce trebuie luat în considerare (a se vedea *Glaser împotriva Regatului Unit*, nr. 32346/96, pct. 70, 19 septembrie 2000).

60. În cele din urmă, astfel cum a hotărât Curtea în repetate rânduri, în cauze privind încredințarea lor, interesele copiilor sunt extrem de importante. Interesul superior al copilului trebuie să fie considerentul primordial [a se vedea, în acest sens, *Neulinger și Shuruk împotriva Elveției* (MC), nr. 41615/07, pct. 134, 6 iulie 2010, și *Plaza împotriva Poloniei*, nr. 18830/07, pct. 71, 25 ianuarie 2011] și poate prevala, în funcție de natura și importanța lui,

asupra intereselor părinților [a se vedea *Sahin împotriva Germaniei* (MC), nr. 30943/96, pct. 66, CEDO 2003-VIII].

2. Aplicarea principiilor menționate anterior în prezenta cauză

61. Curtea remarcă faptul că procedura de executare în cauză privește în mod evident „viața de familie” a reclamantului în sensul art. 8 (a se vedea *H. împotriva Regatului Unit*, 8 iulie 1987, pct. 90, seria A nr. 120).

Prin urmare, în speță, Curtea trebuie să aprecieze, în primul rând, dacă, în cadrul principiilor relevante din jurisprudența sa, măsurile luate de autoritățile române au fost suficient de adecvate și eficiente, atât cât se putea aștepta în mod rezonabil în circumstanțele cauzei, pentru a facilita reunirea reclamantului cu copilul său, Th.N., astfel încât să respecte prevederile hotărârii definitive care i-a acordat reclamantului dreptul de vizitare. De asemenea, pentru a stabili dacă neexecutarea condițiilor de vizită stabilite constituia o nerespectare a vieții de familie a reclamantului, Curtea trebuie să examineze dacă a fost realizat un echilibru just între diversele interese implicate, și anume interesul copilului Th.N. și al mamei și fratelui acestuia, cel al reclamantului și interesul general de a asigura respectarea statului de drept [a se vedea, de asemenea, *D. împotriva Poloniei* (dec.), nr. 8215/02, 14 martie 2006].

62. În ceea ce privește istoricul prezentei cauze, Curtea observă, mai întâi, că decizia instanțelor interne de a-i separa pe cei doi frați prin încredințarea pe Th.N. mamei și pe C.I. reclamantului a avut un impact semnificativ asupra copiilor și asupra relației lor viitoare cu fiecare dintre părinți. În acest sens, Curtea subliniază faptul că însuși reclamantul considera la vremea aceea că era mai bine pentru Th.N. să rămână cu mama sa, deoarece era mai atașat de ea, și astfel a cerut numai încredințarea lui C.I., care la acea vreme era apropiat de reclamant.

Curtea notează în acest context că, chiar dacă s-a dovedit în cele din urmă că separarea celor doi frați a avut un efect negativ asupra continuării relațiilor în cadrul familiei, concluziile autorităților interne sesizate cu cererea de încredințare s-au întemeiat pe suficiente elemente de probă (inclusiv declarații date de martori, psiholog și alte evaluări făcute de experți, precum și dorințele părților – ale copiilor și ale părinților), pentru a aprecia dacă acțiunea respecta cerințele art. 8 (a se vedea, *a contrario*, *Mustafa și Armağan Akin împotriva Turciei*, nr. 4694/03, pct. 22-23, 6 aprilie 2010).

63. Curtea notează, în continuare, că, în ciuda faptului că reclamantului i s-a acordat prin hotărâri judecătorești dreptul de a-și vizita regulat fiul care locuia cu mama sa, au apărut probleme privind punerea în executare a dreptului de vizitare imediat după ce instanțele naționale au stabilit dreptul respectiv; reclamantul a trebuit astfel să apeleze la un executor judecătoresc pentru executarea dreptului său de vizitare.

În aprecierea sa privind comportamentul autorităților interne în ceea ce privește executarea hotărârii definitive care i-a acordat reclamantului dreptul de vizitare, Curtea remarcă faptul că instanțele interne au admis cererile de executare ale reclamantului fără întârziere; de exemplu, cererea depusă la 24 mai 2002 a fost admisă la 31 mai 2002.

Executorul judecătoresc a acționat imediat pentru a pune în executare hotărârile, prin emiterea primei somații la 28 iunie 2002; ulterior, a emis alte câteva somații (în urma fiecărei cereri depuse de reclamant) și a însoțit reclamantul la domiciliile succesive ale copilului la fiecare dată stabilită pentru vizită.

Mai mult, reclamantul nu a contestat niciodată în fața instanțelor interne acțiunile și/sau posibilele omisiuni ale executorului.

64. Deși este adevărat că încercările de executare nu au avut întotdeauna succes, Curtea observă că atitudinea mamei, deși este un factor decisiv în ceea ce privește imposibilitatea reclamantului de a-l vedea pe Th.N., a fost cauzată și de faptul că băiatul nu dorea să își vadă tatăl. Într-adevăr, acesta a și fost răspunsul autorităților de urmărire penală în urma plângerilor succesive ale reclamantului cu privire la comportamentul mamei (a se vedea

supra, pct. 26-29); în deciziile de neîncepere a urmăririi penale față de I.R., acestea și-au bazat raționamentului pe faptul că acțiunile și atitudinea mamei au fost motivate de dorința ei de a-l proteja pe Th.N., întrucât copilul șovăia și se temea să meargă cu tatăl său.

În această privință, Curtea nu constată existența unui caracter arbitrar al deciziilor procurorilor și instanțelor de a nu declanșa urmărirea penală față de I.R, iar raționamentul lor care pune accentul pe nevoia unei cooperări mai intense între ambii părinți pare întemeiat (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sbârnea împotriva României*, nr. 2040/06, pct. 119, 21 iunie 2011).

65. Mai mult, Curtea notează că, în 2003, procurorul a aplicat o amendă administrativă mamei ca răspuns la plângerile reclamantului că nu este lăsat să-l vadă pe Th.N. (supra, pct. 26); în 2006, instanța civilă a amendat-o, de asemenea, pe mamă pentru fiecare zi în care nu respecta hotărârea contestată (a se vedea supra, pct. 47).

Curtea consideră că, din cauza conflictului dintre reclamant și I.R., autoritățile interne au avut dificultăți în a acționa cu scopul de a executa pe deplin dreptul de vizitare al reclamantului. În acest sens, Curtea constată că autoritățile au examinat prompt plângerile succesive ale reclamantului împotriva I.R. și că amenzi aplicate nu puteau fi considerate nerezonabil de scăzute, ținând seama de faptul că amenzi cu o valoare mai ridicată ar fi putut amenința bunăstarea copiilor (a se vedea *D. împotriva Poloniei*, citată anterior, și *Fușcă împotriva României*, nr. 34630/07, pct. 48, 13 iulie 2010).

66. Curtea reține, în continuare, că împotrivirea copilului de a-și vedea tatăl a fost un element constant de-a lungul anilor, astfel cum reiese din rapoartele executorului dar și din diverse declarații ale martorilor, din comentariile făcute de fratele lui Th.N., C.I., și, nu în ultimul rând, din numeroasele declarații date de copil în această privință în fața mai multor autorități (cum ar fi psihologi, instanțe, polițiști, reprezentanți ai școlii și asistenți sociali).

Această împotrivire a fost recunoscută chiar de reclamant, care a considerat totuși că mama este singura responsabilă de comportamentul copilului. Cu toate acestea, Curtea reține că afirmațiile reclamantului cum că mama avea o influență negativă asupra copilului Th.N. au fost luate în considerare de instanțe, care au susținut totuși, în repetate rânduri, că era responsabilitatea ambilor părinți să îmbunătățească relația de familie și, prin urmare, au considerat că ambii trebuie să coopereze și să acorde mai multă importanță interesului superior al copiilor lor (a se vedea supra, pct. 11, 43 și 47).

Mai mult, în 2007 chiar reclamantul a consimțit în mod indirect concluzia instanței cum că era în interesul superior al ambilor copii să rămână cu mama lor, încredințând astfel ambii copii I.R., el necontestând niciodată acest aranjament.

67. În această privință, Curtea remarcă, de asemenea, că după 20 ianuarie 2006 reclamantul a renunțat să mai ceară asistența executorului în executarea hotărârii din 2002 care i-a acordat dreptul de vizitare și, conform afirmațiilor sale, nu a mai mers să-l vadă pe Th.N.

Curtea apreciază frustrarea reclamantului provocată de procedura de executare nesatisfăcătoare, în ciuda numeroaselor sale eforturi din perioada 2002–2006. Totuși, natura obligației ce trebuia executată necesita prezența reclamantului în încercările de executare, indiferent de cât de activă sau solicitantă era viața profesională pe care acesta pretindea că o are. Nu era posibil ca executorul judecătoresc, persoană necunoscută pentru copil, să meargă singur la domiciliul copilului, să îl ia pe acesta și să îl ducă apoi la domiciliul reclamantului (a se vedea *Fușcă împotriva României*, citată anterior, pct. 46).

68. Mai mult, având în vedere situația familială delicată din prezenta cauză, Curtea consideră că este foarte dificil de acceptat ca o executare silită ordinară ar fi putut, în sine, să îmbunătățească situația. Curtea consideră că faptele cauzei au indicat în mod clar că, pentru punerea în executare cu succes a dreptului de vizitare al reclamantului, era necesară o abordare mai sensibilă în ceea ce privește copilul (idem, pct. 41-43).

În acest sens, Curtea constată că reclamantul nu a cerut asistența serviciilor sociale sau a unui psiholog pentru a explora alte posibilități de a se apropia de fiul său de care era tot mai străin (a se vedea, *a contrario*, *Nistor*, citată anterior, pct. 105).

69. Curtea este conștientă că, în situații dificile precum cea în speță, care implică probleme nerezolvate între părinți, trebuie să treacă o anumită perioadă de timp pentru ca părinții să poată să depășească dificultățile emoționale și să stabilească o relație matură bazată pe interesul superior al copilului (a se vedea *Trdan și C. împotriva Sloveniei*, nr. 28708/06, pct. 96, 7 decembrie 2010).

Cu toate acestea, restabilirea unei relații cu un copil în astfel de circumstanțe delicate necesită eforturi pe termen lung din partea tuturor celor implicați, inclusiv a reclamantului (a se vedea *Sbârnea împotriva României*, citată anterior, pct. 136), în ciuda obligațiilor pozitive ale autorităților publice de a asigura executarea dreptului de vizitare, protejând astfel dreptul reclamantului la respectarea vieții sale de familie. În această privință, Curtea reiterează obligația de a lua măsuri pentru a facilita contactul nu este absolută; în plus, este o obligație de mijloace, nu de rezultat.

În acest context, Curtea reține rolul reclamantului în procedura de executare atacată și, reiterând că, în asemenea cazuri, este necesară participarea activă a părinților în temeiul art. 8 din convenție, consideră că reclamantul s-ar fi putut aștepta ca pentru restabilirea relației cu copilul său să fie nevoie de un angajament și efort pe termen lung, și asta indiferent de comportamentul mamei, sancționat ca atare de instanțele interne (a se vedea supra, pct. 26, 47 și 65). Este ceea ce instanțele naționale au sugerat și implicat în raționamentul lor (a se vedea supra, pct. 11, 29, 43, 47), autoritățile naționale fiind în principiu mai bine plasate să facă o asemenea evaluare, în special pentru motivul că, în mod direct, cunosc contextul fiecărui caz și părțile implicate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Gnahoré împotriva Franței*, citată anterior, pct. 63).

Deși comportamentul părintelui nu poate fi considerat un factor absolut decisiv deoarece nu scutește autoritățile de datoria de punere în aplicare a acestor măsuri după cum va fi capabil să permită menținerea relației de familie, Curtea constată totuși că, în circumstanțe diferite ale acestei cauze, autoritățile interne au reușit să apere dreptul reclamantului la respectarea vieții sale de familie.

70. În ceea ce privește afirmațiile reclamantului cum că instanțele interne au soluționat cererile cu care au fost sesizate cu o întârziere nejustificată, obstruționându-i astfel drepturile părintești cu privire la Th.N., Curtea remarcă că, în ciuda numeroaselor acțiuni de natură civilă și penală privind relația reclamantului cu copilul său, Th.N., procedura de executare actuală privind hotărârea atacată nu a fost niciodată întârziată de nicio instanță și, astfel, nu se poate considera că această procedură a obstruționat *per se* exercitarea dreptului de vizitare al reclamantului.

71. Pe de altă parte, în ceea ce privește durata procedurii de divorț și încredințare, care a fost de aproximativ optsprezece luni și parcurgând trei grade de jurisdicție, Curtea nu o consideră exagerată, ținând seama de natura drepturilor în joc și probele care trebuie prezentate într-un caz atât de complex (a se vedea, printre multe alte autorități, *Rumpf împotriva Germaniei*, nr. 46344/06, pct. 41, 2 septembrie 2010).

72. Mai mult, reiterând că nu este datoria Curții să definească conținutul drepturilor părintești prevăzute de legislația din România, referitor la plângerile reclamantului privind refuzul școlii de a-i permite exercitarea drepturilor părintești, Curtea constată că reclamantul s-a limitat să ceară instanțelor să i se acorde exclusiv dreptul de vizitare a lui Th.N. [a se vedea, de asemenea, *R.R. împotriva României (nr. 1)*, nr. 1188/05, pct. 150, 10 noiembrie 2009), cererea sa fiind admisă în anumite condiții (a se vedea supra, pct. 8 și 12)]. În această privință, răspunsul conducerii școlii la cererile reclamantului (a se vedea supra, pct. 24) de a fi informat despre situația școlară a fiului său și de a-l vizita nu pare a fi arbitrar sau în mod vădit nerezonabil, ținând seama și de faptul că conducerea școlii cunoștea conținutul hotărârii atacate, dar și de relația profund conflictuală dintre părinți cu privire la cei doi copii.

73. În cadrul elementelor menționate și având în vedere marja de apreciere acordată autorităților naționale, Curtea consideră că acestea au soluționat cauza reclamantului ținând seama în mod corespunzător de interesul superior al copilului respectiv și al familiei în ansamblu, luând totodată toate măsurile necesare pentru a pune în executare dreptul de vizitare al reclamantului, măsuri care se impuneau în mod rezonabil în situația foarte dificilă în cauză.

În consecință, în circumstanțele din prezenta cauză, nu a fost încălcat art. 8 din convenție.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 8 din convenție.
3. *Hotărăște* că nu este necesar să se examineze capetele de cerere întemeiate pe art. 6 și art. 13 din convenție.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 10 ianuarie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

În conformitate cu art. 45 § 2 din convenție și cu art. 74 § 2 din Regulamentul Curții, se anexează la prezenta hotărâre opinia separată a judecătorilor Myjer și López Guerra.

J.C.M.
S.Q.

Opinia concordantă a judecătorului López Guerra susținută de judecătorul Myjer

Sunt într-un acord cu constatarea neîncălării art. 8 din convenție în acest caz. Autoritățile din România au adresat în mod corespunzător cererea formulată de reclamant pentru executarea hotărârilor cu privire la programul de vizită a copilului său și au luat toate măsurile rezonabile pentru atingerea acestui scop, inclusiv aplicarea unei amenzi mamei copilului. Era obligația instanțelor din România să stabilească măsurile ce trebuie luate în interesul superior al copilului și mijloacele de executare și nu există dovezi ale neîndeplinirii acestei sarcini în mod corespunzător. Într-un caz delicat ca acesta, este dificil (și, cu siguranță, nu este rolul acestei Curți să o facă) de imaginat ce alte măsuri ar fi putut lua instanțele din România fără să afecteze negativ un copil cu o vârstă atât de fragedă.

Nu pot fi de acord, totuși, cu raționamentul hotărârii, care merge dincolo de examinarea comportamentului autorităților din România și cenzurează comportamentul părților la conflict. În opinia mea, o astfel de evaluare este nefondată (deoarece fusese deja efectuată de instanțele din România, care au cunoscut în mod direct faptele și erau în contact cu părțile din cauză) și este în mod inevitabil conjuncturală și speculativă, dat fiind faptul că această Curte nu a avut astfel de cunoștințe și contact. În special nu sunt de acord cu conținutul criticii privind comportamentul reclamantului.

Se afirmă la pct. 67 din hotărâre că reclamantul trebuia să fi fost prezent la încercările de executare a hotărârilor instanțelor, însoțindu-l pe executor la domiciliul mamei pentru a lua

copilul, iar la pct. 68 că tatăl trebuia să aibă o „abordare mai delicată”. La fel, Camera reproșează reclamantului că nu a cerut asistența serviciilor sociale sau a unui psiholog. Arată în continuare că eforturile pe termen lung erau cerute din partea tuturor persoanelor implicate, „inclusiv a reclamantului” (a se vedea pct. 69) și că s-ar fi putut aștepta să fie necesar angajamentul pe termen lung și un efort mai mare (idem).

În circumstanțele din această cauză, nu am considerat că este rolul acestei Curți de a determina sau cenzura comportamentul reclamantului față de copilul său. În plus, am îndoeli serioase despre afirmația din hotărâre că tatăl ar fi trebuit să fie prezent când copilul a fost luat din casa mamei de către executor. Mai mult, nu pot aproba ca reclamantul să fie criticat din cauza lipsei eforturilor sau sensibilității într-o situație în care i s-a permis să-și vadă fiul numai de trei ori în zece ani, în ciuda numeroaselor sale încercări prin acțiuni introduse la instanțele din România.